

**A MONDAT
FOGALMA**

A MONDAT

- Fogalma
- A mondatot **szavakból és toldalék(ok)ból** szerkesztjük;
- a **kommunikációs folyamat** egysége (láncszeme),
- **közöl, kifejez** valamit a befogadó (hallgató) számára,
- vagy befolyásolja őt.

A MONDAT

- Az írott vagy beszélt **szöveg** mondatokból áll.
- A **mondatok**at szavakból építjük fel.
- A **szavak**hoz sokszor toldalékot illesztünk, hogy értelmes mondatot kapjunk.

A MONDAT HELYESÍRÁSA

- A mondatot **NAGY KEZDŐBETŰVEL** írjuk!
- A végére **záró írásjelet** teszünk!
- **Mondatvégi írásjelek:** . ? !

NYELVTANKÖNYV 9. OLDAL

1. Olvassátok el figyelmesen az alábbi szövegrészletet, majd válaszoljatok a kérdésekre, és oldjátok meg a feladatot!

A nagymamák átnevelése minden nevelési program közül a legegyszerűbb. Ez abból is látszik, hogy a feladat telefonon keresztül is elvégezhető, amely módszer a kutyusunk, a cicánk vagy a szíriai aranyhörcsögünk esetében nem vezet célra.

Vegyünk egy hétköznapi példát. Tegyük fel, hogy diós puszedlire fáj a fogunk, amit köztudottan a mi nagymamánk készít a legjobban ebben a Naprendszerben. Mi a teendő? Egyszerű. Felhívjuk telefonon a nagyit, és elővesszük azt a hangunkat, amivel már hároméves korunkban is kenhető állapotba olvasztottuk. Igaz, hogy mondjuk már 14 éves nagy lakli marhák vagyunk, de a nagyszülőknek nincs időérzékük, ha az unokájukról van szó. Mi mindig babák maradunk számukra.

(Nógrádi Gábor: *Hogyan neveljük a nagymamát?*)

- Jelöld a szövegben függőleges vonallal a mondathatárokat! Hány mondatból áll a fenti szemelvény?
- Írd át pirossal a mondatzáró írásjeleket!
- Hogyan érzékeltetjük felolvasáskor a mondathatárokat?
- Miből állnak a mondatok?

VÁLASZOK:

- A)A fenti szöveg (szemelvény) **9 mondat**ból áll.
- B)Mondatzáró írásjelek pirossal: **.....?.....**
- C)Felolvasáskor **hangsúllyal, hanglejtéssel** érzékeltetjük a mondathatárokat.
- D)A mondatok **szavakból** állnak.

FELADATOK:

- **1. Alkoss a megadott szavakból értelmes mondatot!**
- A) A, borsot, paprika, ki, eredetű, amerikai, az, szorította
- B) A, mélyén, az, rejtőzködő, vadász, bátor, a, Hófehérkére, erdő, rátalált

- **2. Tegyéél a szavakhoz toldaléket, majd rakd össze a mondatot!**
- C) láttunk, sok, múzeum, A, tárgy, faragott
- D) cica, megfog, A, a, az, kamra, egér

MEGOLDÁS:

- 1. Alkoss értelmes mondatot a megadott szavakból!
- A) A borsot az amerikai eredetű paprika szorította ki.
- B) A bátor vadász rátalált az erdő mélyén rejtőzködő Hófehérkére.

- 2. Tegyél a szavakhoz toldalékot is...
- C) A múzeumban sok faragott tárgyat láttunk.
- D) A cica megfogta a kamrában az egeret.

3.FELADAT:

- **Függőleges vonallal húzd meg a szavak határát, hogy értelmes szöveget kapj!**
 - A)Petióvatosanvitteakezébenakisüvegmelegtejetakiscicáknak.
 - B)Azemberatáplálékoteleintenyersenfogyasztotta.
 - C)Azételelkészítésének sokáigkedveltmódjavoltakövönsütés.
-
- **Nehezebb: tegyél be vessző(ke)t is!**
 - D)Amiótaakiscicákapincébenvoltakkisrésthagytakazablakmellettamacskamama ezenkeresztülközlekedett.

MEGOLDÁS:

- 3.Függőleges vonallal jelöld a szavak határát a mondatban!
- A) Peti|óvatosan|vitte|a|kezében|a|kis|üveg|meleg|tejet|a|
|kiscicáknak.
- B) Az|ember|a|táplálékot|eleinte|nyersen|fogyasztotta.
- C) Az|étel|elkészítésének|sokáig|kedvelt|módja|volt|a|kövön|sütés.
- Nehezebb: tegyél be vessző(ke)t is!
- D) Amióta|a|kiscicák|a|pincében|voltak,|kis|rést|hagytak|az|
ablak|mellett,|a|macskamama|ezen|keresztül|közlekedett.

A MONDAT FELOSZTÁSA

- **Figyeljük meg** a 3. feladat nehezebb részét! Hány állítást találunk benne?
- **Egészítsük ki a szabályt!**
- Azt a mondatot, amelyben csak egy állítás vagy csak egy tagadás van, _____ mondatnak nevezzük.
- A több állítást vagy tagadást tartalmazó mondatot _____ mondatnak nevezzük.

A MONDAT FELOSZTÁSA

- Egészítsük ki a szabályt!
- Azt a mondatot, amelyben csak egy állítás vagy csak egy tagadás van, egyszerű mondatnak nevezzük.
- A több állítást vagy tagadást tartalmazó mondatot összetett mondatnak nevezzük.

4.FELADAT:

- Válogasd szét a mondatokat szerkezetük szerint! Írj a vonalra E (egyszerű), vagy Ö (összetett) betűt!
- ___ A mezőn sok virágot látni.
- ___ A kisgyerek megy, de még nem beszél.
- ___ Kati szeret olvasni.
- ___ Elmentem a boltba, és csokit vettem.
- ___ Elestem, ezért sebes lett a térdem.
- ___ Megijedt a szegény ember, mert arra gondolt, miből fizetné ki a tartozást.
- ___ Elfelejtettem megcsinálni a házit.

MEGOLDÁS:

- Válogasd szét a mondatokat szerkezetük szerint! Írj a vonalra E (egyszerű), vagy Ö (összetett) betűt!
- E A mezőn sok virágot látni.
- Ö A kisgyerek megy, de még nem beszél.
- E Kati szeret olvasni.
- Ö Elmentem a boltba, és csokit vettem.
- Ö Elestem, ezért sebes lett a térdem.
- Ö Megijedt a szegény ember, mert arra gondolt, miből tudná kifizetni a tartozást.
- E Elfelejtettem megcsinálni a házit.

5.FELADAT:

- **Mondatszregorítás.** Alakítsd át az összetett mondatokat egyszerű mondatokká!
- A)A vonat gyorsabban halad, mint a teve.
- B)Addig maradunk, amíg eláll az eső.
- C)Csak azok jöttek el, akiket meghívtunk.
- D)Akkor találkoztam vele, amikor a boltba mentem.

MEGOLDÁS

- Mondatszregorítás. Alakítsd át az összetett mondatokat egyszerű mondatokká!
- A)A vonat gyorsabban halad a tevénel.
- B)Az eső elálltáig maradunk.
- C)Csak a meghívottak jöttek el.
- D)Boltba menet találkoztam vele.

ÖSSZEFOGLALÁS

A mondat **egy** vagy **több szóból** áll, és **lezárt hanglejtés** jellemzi. Írásban a **mondat végi írásjel** jelöli a mondathatárt. Általában az **alany-állítmányi viszonyt** tartalmazó szövegrészt tekintjük mondatnak

A kommunikáció során létrehozott szöveg különböző fajtájú mondatokból áll.

HÁZI FELADAT:

- **1. Alkoss értelmes mondatot a megadott szavakból! Használj toldaléket is!**
- A) A, sajt, tej, készít
- B) belépve, a konyha, A, ház, jutunk
- C) cél, két, egyszerre, A, versenyző, érkezett

- **2. Függőleges vonallal jelöld a szóhatárokat, majd másold a füzetedbe!**
- A) Rengeteg vízre van szükség a növényeknek.
- B) Egy kukorica egészében összesen kétszáz liter vizet szív magába.
- C) A vízre az állatoknak és az embereknek is szükségük van.

Köszönöm a figyelmet!

Készítette: Majlát Hermina